

Union di Konsumidó Boneiru

Consumentenbond Bonaire Consumers Union

ABB Monitor 2012-2013

Unkobon

Consumentenbond Bonaire

Postbus 194, Bonaire, Caribisch Nederland

ABB MONITOR 2012-2013

Inhoud

Inleiding	3
Samenvatting en conclusies.....	3
Uitbreiding vrijstellingen Algemene Besteding Belasting (ABB)	5
Opzet ABB monitor	6
Resultaten van het onderzoek	7
Prijswijzigingen groep 1.....	10
Prijswijzigingen groep 2.....	11
Prijswijzigingen groep 3.....	12
Reacties supermarkten	12
Conclusie	14
Bijlage bij ABB monitor	17
1. Te verwachten prijswijziging door verruiming vrijstelling ABB per groep	17
2. ABB-effect op gemiddeld percentage brutomarge	17
3. Effect van wijzigende inkooprijzen, koersverschillen, WEB-kosten, containerkosten, loonkosten e.d. op de verkoopprijzen	18
4. Selectie waarnemingen op betrouwbaarheid	19

Inleiding

Per 1 januari 2013 werden veel levensmiddelen vrijgesteld van de 8% Algemene Besteding Belasting (ABB) die tot die datum werd geheven bij invoer of bij productie op Bonaire. Als de supermarkten dit belastingvoordeel doorrekenen in hun prijzen zal dit leiden tot een flinke prijsdaling voor deze levensmiddelen.

Om te controleren of de belastingverlaging in de prijzen is doorberekend zijn vrijwilligers van consumentenbond *Unkobon* in de laatste week van november 2012 de winkels ingegaan om prijzen van een groot aantal levensmiddelen te noteren. Er zijn 13 grote en kleinere supermarkten bezocht, waarvan drie in Rincon. De prijzen zijn opgenomen in een databestand van *Unkobon*. In de eerste week van februari 2013 zijn de prijzen nogmaals opgenomen om ze te vergelijken met de prijzen van november 2012. De keuze van deze tijdstippen is mede ingegeven door de inschatting van de omloopsnelheid van de voorraden in de Bonairiaanse supermarkten. In dit rapport vindt u de resultaten van het onderzoek.

Bij de opzet van de ABB monitor heeft *Unkobon* dankbaar gebruik gemaakt van de opzet van de dollarmonitor die in 2010 door zusterorganisatie Consumentenbond Nederland is ontwikkeld naar aanleiding van de invoering van de dollar.

Unkobon dankt de vrijwilligers voor het vele werk dat zij hebben verricht in het belang van alle consumenten op Bonaire.

Het verdient vermelding dat alle bezochte supermarkten, zonder uitzondering, hebben meegewerkt aan de prijsopnames. Voor deze medewerking is *Unkobon* de supermarkten zeer erkentelijk.

Samenvatting en conclusies

Voor de ABB monitor is een boodschappenmand samengesteld waarin naast artikelen waarvoor de ABB met ingang van 1 januari zou worden vrijgesteld, ter controle ook andere eerste levensbehoeften zijn opgenomen. Daarnaast is een instructie voor de waarnemers opgesteld waarin het protocol van de prijsopnames is beschreven. De 13 supermarkten zijn vier keer bezocht. Twee keer om de prijzen te noteren en twee keer om eventuele fouten bij de verwerking van de genoteerde prijzen in het bestand te corrigeren. De laatste waarnemingen dateren van 11-18 februari 2012.

Rekening houdend met effecten van wijzigende inkooprijzen, koersverschillen, WEB-kosten, containerkosten, loonkosten e.d. op de verkoopprijzen, zouden de prijzen van de artikelen die per 1 januari 2013 werden vrijgesteld, in de loop van

januari 2013 naar verwachting dalen met 5,75% (zie de bijlagen voor een berekening). Deze verwachting is niet uitgekomen.

Met uitzondering van Bonaire Warehouse, hebben de supermarkten in de eerste zes weken van 2013 nog niet de helft van het gemeten assortiment artikelen met verruimde ABB vrijstelling (exclusief groente & fruit), in prijs verlaagd. In gemiddeld 12% van ditzelfde assortiment stegen de prijzen ondanks de lagere ABB.

Uit het onderzoek blijkt dat de prijzen van groente en fruit sterk fluctueren en een verstorende invloed hebben op de meetresultaten. In de analyses zijn de prijzen van groente en fruit daarom apart geëvalueerd.

Ook als groente & fruit niet in de meting wordt meegenomen bedroeg de prijsdaling voor artikelen die vanaf 1 januari werden vrijgesteld van ABB, gemiddeld slechts 1%.

De prijzen van groente & fruit stegen ondanks de vrijstelling van ABB per 1 januari 2013 met gemiddeld 1,2%.

De prijzen van artikelen waarvan de ABB ongewijzigd bleef, stegen gemiddeld met 0,4%

De conclusie is onontkoombaar dat geen van de supermarkten de verruiming van de ABB vrijstelling volledig heeft doorberekend in de prijzen. In de onderzoeksperiode is het voordeel van de verlaagde ABB, als we alle supermarkten gezamenlijk bekijken, onvoldoende bij de consument terechtgekomen. Mogelijk is dat verbeterd in de periode tussen de laatste waarnemingsronde en het verschijnen van dit rapport.

Voor de kleine supermarkten is niet uit te sluiten dat de omloopsnelheid, zelfs bij de levensmiddelen van groep 1, zodanig laag is dat een groot deel van de laatste waarnemingen nog oude voorraad uit 2012 betreffen waarop bij inkoop nog ABB is betaald. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de lage score van de kleine supermarkten. Bij middelgrote supermarkten wordt dat minder waarschijnlijk en bij grote supermarkten is het onwaarschijnlijk dat de omloopsnelheid zo laag is dat dit een verklaring vormt voor de lage score. Uit een volgende waarnemingsronde zal duidelijk moeten worden of de branche het voordeel van de ABB verruiming alsnog heeft doorgegeven aan de consument.

Om inzichtelijk te maken in hoeverre de supermarkten de ABB verruiming hebben doorgevoerd, hebben we per supermarkt de gemiddelde prijsdaling van het assortiment artikelen (exclusief groente & fruit) dat onder de nieuwe ABB vrijstelling valt in 5 categorieën ondergebracht:

categorie	omschrijving
5	Score 100%: gemiddelde prijsdaling groep 1 is 5,75% of hoger
4	Score 75-100%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 4,3% en 5,75%
3	Score 50-75%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 2,9% en 4,3%
2	Score 25-50%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 1,4% en 2,9%
1	Score 0-25%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 0% en 1,4%
0	Score <0%: geen daling maar een gemiddelde prijsstijging in groep 1

categorie	omschrijving
5	-
4	Warehouse Bonaire
3	-
2	China Store, Van den Tweel, Wing Cheung
1	Caribe, Fruteria Shely's, More for Less, Lin Coin, Top,
0	Excellent, Lucky, Progresso, Zhung Kong

Geen enkele supermarkt heeft de verruiming volledig doorgevoerd en categorie 5 bereikt. Warehouse Bonaire staat in categorie 4 op eenzame hoogte omdat geen andere winkel hoog genoeg scoort om categorie 3 te bereiken.

Met deze ABB monitor is onderzocht in hoeverre de winkels het ABB voordeel hebben doorgegeven aan de consument. Het is geen vergelijkend prijzenonderzoek. De indeling in categorieën zegt niets over de hoogte van de prijzen in een supermarkt. Bepaalde artikelen kunnen bij de ene winkel nog steeds hoger of lager geprijsd zijn dan in de andere en omgekeerd.

Uitbreiding vrijstellingen Algemene Besteding Belasting (ABB)

In de ABB was tot en met 2012 een vrijstelling opgenomen voor een zeer beperkt aantal eerste levensbehoeften: er gold een vrijstelling voor de invoer en binnenlandse levering door producenten van brood, graan, aardappelen en rijst. Met ingang van 1 januari 2013 is de vrijstelling uitgebreid tot:

- melk en zuivelproducten, vogeleieren, natuurhonig en overige eetbare producten van dierlijke oorsprong ingedeeld in hoofdstuk 4;
- groenten, planten, wortels en knollen ingedeeld in hoofdstuk 7;
- fruit en schillen van citrusvruchten en van meloenen ingedeeld in hoofdstuk 8;
- koffie, thee, maté en specerijen ingedeeld in hoofdstuk 9;
- granen ingedeeld in hoofdstuk 10;

- producten van de meelindustrie, mout, zetmeel, inuline en tarwegluten ingedeeld in hoofdstuk 11;
- vetten en oliën en dissociatieproducten daarvan, bewerkt spijsvet en was ingedeeld in hoofdstuk 15;
- suiker en suikerwerk ingedeeld in hoofdstuk 17; en
- bereidingen van graan, van meel, van zetmeel of van melk en gebak ingedeeld in hoofdstuk 19.

De hoofdstukken verwijzen naar het geharmoniseerd systeem dat o.a. door de Douane wordt gebruikt.

De uitbreiding van de vrijstelling in de ABB zou ten goede moeten komen aan alle burgers op de eilanden, omdat iedereen eerste levensbehoeften gebruikt. Vooral de lagere inkomens kunnen hier voordeel van hebben, omdat zij relatief veel van hun inkomen besteden aan deze eerste levensbehoeften.

De verruiming van de ABB-vrijstellingen maakt prijsverlagingen in winkels mogelijk. Om inderdaad het gewenste effect te bewerkstelligen voor mensen met lagere inkomens, is het belangrijk dat deze lastenverlichting via de ABB door winkeliers en handelaren ook daadwerkelijk aan de klanten wordt doorgegeven. In een gezamenlijk persbericht van de staatssecretaris van Financiën en de bestuurders van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba van 10 oktober 2012 is daarover het volgende te lezen:

“De eilandbesturen zullen weer prijscontroles invoeren, indien nodig in samenwerking met de Rijksoverheid, zodat de lastenverlichting die door de verlaging van de algemene bestedingsbelasting mogelijk wordt, ook daadwerkelijk in de prijzen voor consumenten terug te vinden zal zijn en niet blijft hangen bij handelaren en winkeliers.”

Medio november 2012 besloot *Unkobon* het mogelijke samenwerkingsverband van de Rijksoverheid en het Eilandbestuur van Bonaire een handje te helpen door zelf prijswaarnemingen uit te voeren.

Opzet ABB monitor

In mei 2010 maakte zusterorganisatie Consumentenbond Nederland een opzet voor een NAF-Dollar monitor met een advies aan de lokale bestuurders hoe een dergelijke monitor op te zetten en hoe met uitkomsten daarvan in de publiciteit te treden. In het kader van de samenwerking heeft Consumentenbond Nederland dit advies aan *Unkobon* ter beschikking gesteld. *Unkobon* heeft dankbaar gebruik gemaakt van de opzet van deze dollarmonitor.

De in het advies opgenomen productenlijst is aangepast aan de lokale omstandigheden waarbij gebruik is gemaakt van de prijzenmonitor van de

Fundashon pa Konsumidó van Curaçao en van de prijsopnames die de Fundashon Tienda pa Konsumido Boneiru ter beschikking had gesteld. Dit resulteerde in een lijst met 376 artikelen die na de eerste waarnemingsronde per supermarkt is aangepast tot 100-230 artikelen per winkel.

Bij de waarnemingen zijn de procedures gebruikt die in de NAF-Dollar monitor zijn beschreven. Aan de hand van deze procedures zijn instructies voor de waarnemers opgesteld. De winkelbezoeken zijn in koppels van twee waarnemers uitgevoerd. De waarnemers legitimeerden zich met een *Unkobon* identificatie.

In verband met de te verwachten prijsstijgingen rond de feestdagen zijn de eerste waarnemingen gedaan in de laatste week van november 2012. De genoteerde prijzen op de productlijsten zijn verwerkt in een Excel bestand en de per winkel uitgedraaide bestandsgegevens zijn in de eerste week van december in de winkels gecontroleerd. Zo ontstond een betrouwbare nulmeting.

Het tijdverloop tussen bestelling en levering, in Nederland 1 dag, kan op Bonaire oplopen tot 3-4 weken. Ter voorkoming van lege schappen moeten supermarkten op Bonaire een veel grotere voorraad aanhouden dan in Europees Nederland het geval is. In verband met de aanwezigheid van oude voorraden waar de vrijstelling van ABB nog niet op is toegepast, had het weinig zin om de waarnemingen reeds in de eerste weken van januari te laten plaatsvinden. Een voorraad van meer dan vier weken is voor eerste levensbehoeften echter ongebruikelijk. Daarom heeft *Unkobon* besloten de tweede waarnemingsronde in de eerste weken van februari 2013 te laten plaatsvinden. Ook deze keer zijn de waarnemingen na opname in het bestand per winkel uitgedraaid en in de supermarkten gecontroleerd.

Resultaten van het onderzoek

Een complicerende factor bij de waarnemingen was dat veel artikelen regelmatig uitverkocht zijn in afwachting van een nieuwe container/levering. Hierdoor ontstaan gaten in de waarnemingsrondes. Deze complicatie was al voorspeld in de dollarmonitor, en is gecompenseerd door de waarnemingslijsten zeer uitgebreid te maken.

Een tweede complicatie is het grote aantal wijzigingen in het assortiment tussen de waarnemingsmomenten, die het bij een aantal artikelen vaak onmogelijk maakt de prijzen per supermarkt in de tijd te vergelijken. Soms zijn prijsstijgingen voor de consument lastig te constateren. Een praktijkvoorbeeld: in een van de winkels vonden de waarnemers in de eerste ronde knoflook in een verpakking van 4 voor \$1,50. In de tweede ronde waren de bollen per 2 verpakt, en kostten ze \$0,95, een prijsstijging van 27%).

Voor de analyse zijn uitsluitend gegevens gebruikt van artikelen waarvan de prijzen in beide rondes voldoende betrouwbaar beschikbaar waren. Na eliminatie van

artikelen waarvoor onvoldoende gegevens beschikbaar waren bleven gemiddeld 118 artikelen per winkel over.

Een derde complicerende factor is de enorme stijging van de prijzen van energie en water die eind oktober 2012 met terugwerkende kracht tot 1 september is ingevoerd. Daarnaast kunnen de inkooprijzen zijn gewijzigd, en ook andere kosten kunnen zijn gestegen of gedaald. De winkeliers zullen deze hogere kosten doorberekenen in hun prijzen.

Een vierde complicatie bleek pas uit de waarnemingen. De prijzen van groente en fruit fluctueren sterk en hebben een versturende invloed op de meetresultaten. In de analyses zijn de prijzen van groente en fruit daarom als aparte groep opgenomen.

De prijswaarnemingen zijn opgedeeld in drie groepen.

Groep 1: levensmiddelen met 8% ABB in 2012, andere dan groente en fruit, vrijgesteld van ABB na 1 januari 2013.

Groep 2: groente en fruit, 8% ABB in 2012 en vrijgesteld van ABB na 1 januari 2013;

Groep 3: eerste levensbehoeften waarvan de ABB na 1 januari 2013 ongewijzigd bleef.

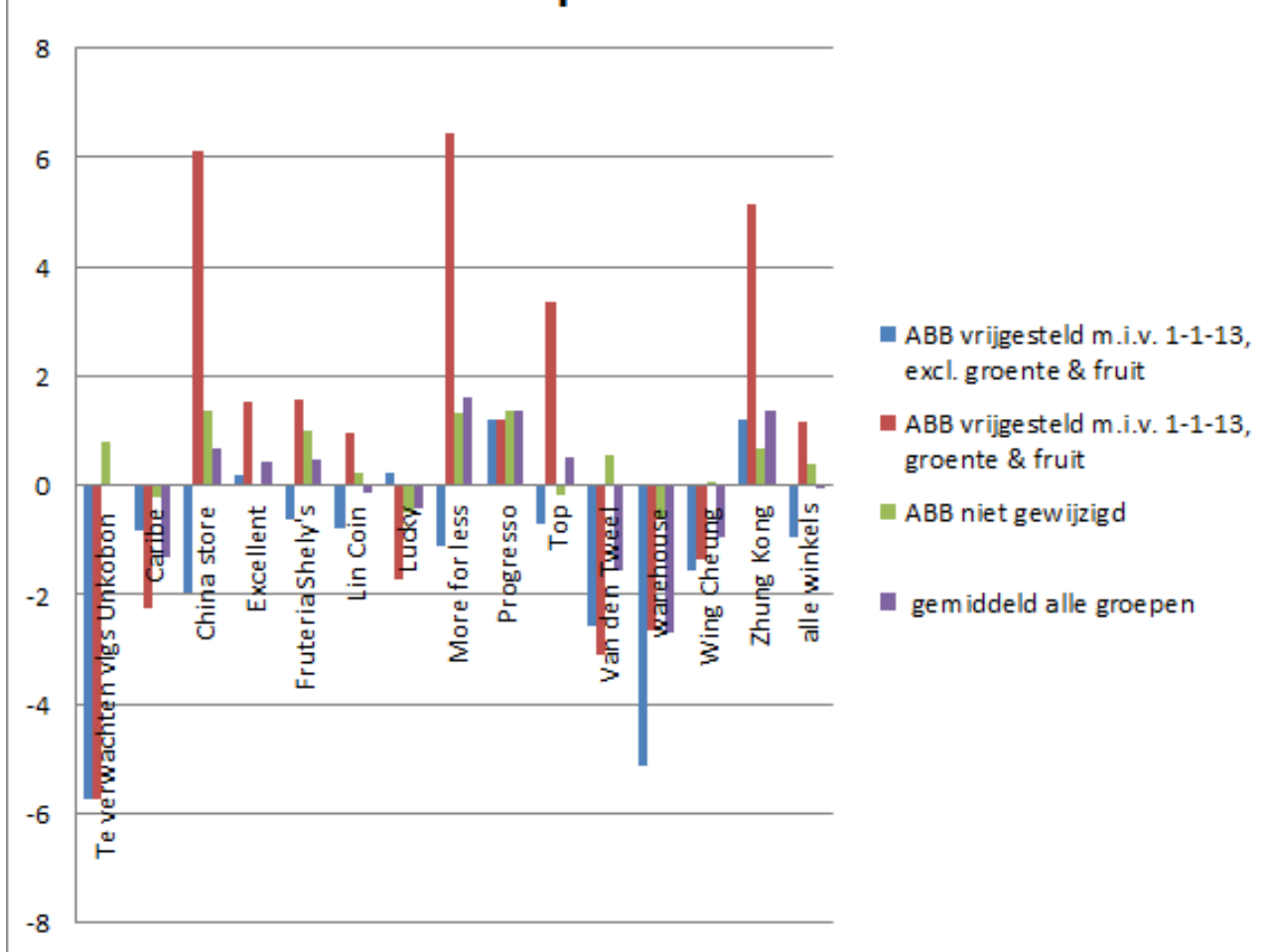
Verruiming van de ABB vrijstelling leidt tot een lagere kostprijs voor de winkelier. Een lagere kostprijs voor de winkelier zal bij gelijkblijvende brutomarge percentages leiden tot een lagere prijs in de winkel. Naar verwachting zouden de prijzen uit de groepen 1 en 2 na 1 januari 2013 gemiddeld dalen met 6,2% omdat er geen ABB bij invoer of productie meer wordt geheven. (zie bijlagen 1-2)

Hier komt de derde complicerende factor om de hoek in de vorm van de wijzigingen in inkooprijzen en andere kosten die de winkeliers zullen doorberekenen in hun prijzen. Deze doorberekening zal volgens onze benadering leiden tot een prijsstijging van gemiddeld 0,4%. (zie bijlage 3)

Per saldo zouden de prijzen in groep 1 naar verwachting gemiddeld dalen met 5,75% (bijlage 3). Deze verwachting is niet uitgekomen. De prijzen in groep 1 daalden per saldo nauwelijks (1%) en die in groep 2 stegen ondanks de vrijstelling van ABB per 1 januari 2013 met gemiddeld 1,2%. De prijzen in groep 3, waar de ABB ongewijzigd bleef, stegen gemiddeld met 0,4%.

In grafiek 1 ziet u de gemiddelde prijsveranderingen per winkel voor de drie groepen artikelen.

Grafiek 1 gemiddelde prijswijziging per groep in procenten

Zoals eerder gemeld verstoren de fluctuerende prijzen van groente en fruit, groep 2, het beeld. Daarom wordt hierna per onderdeel een analyse gegeven.

Prijswijzigingen groep 1

In groep 1 zijn in totaal 637 volledige waarnemingen gedaan, gemiddeld 49 per winkel.

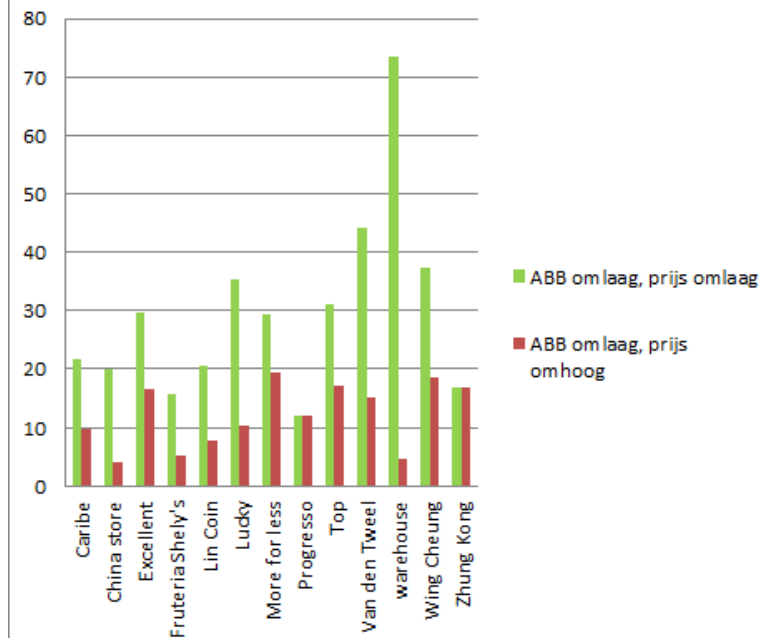
Opvallend is dat nagenoeg alle supermarkten minder dan de helft van het gemeten assortiment in groep 1 in prijs hebben verlaagd. De gunstige uitzondering is Bonaire Warehouse, waar bijna $\frac{3}{4}$ van de artikelen in groep 1 in prijs is verlaagd. Bij alle winkels samen bleef de prijs van meer dan de helft (56%) van het gemeten assortiment in groep 1 in de onderzoeksperiode ongewijzigd.

Een aantal artikelen waarvoor de vrijstelling is verruimd is weliswaar in prijs verlaagd, maar daar staat tegenover dat van andere artikelen die onder de verruimde vrijstelling vallen de prijzen zijn verhoogd (zie grafiek 2).

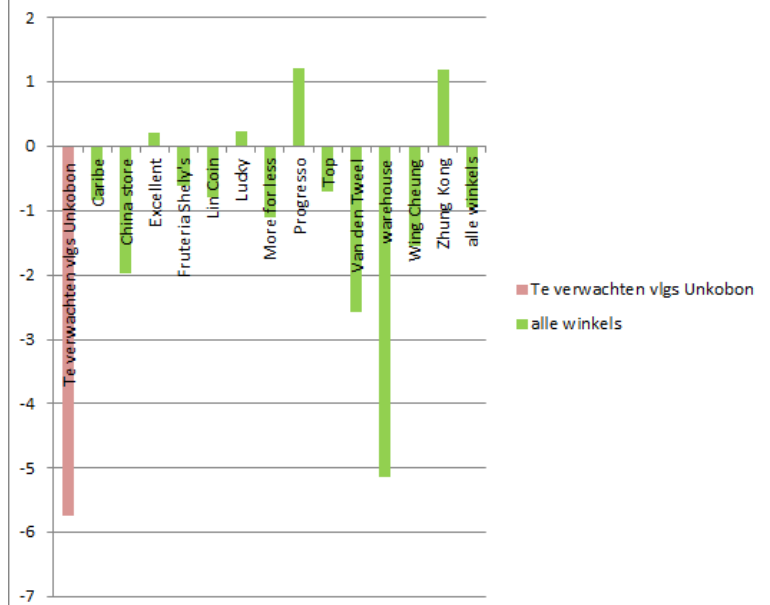
Van de artikelen in groep 1 die in prijs werden verlaagd, bedroeg de prijsdaling gemiddeld bijna 8%. Dit is meer dan de verwachte prijsdaling in deze groep. Van de artikelen in groep 1 die, tegen de verwachting in prijs werden verhoogd, bedroeg de prijsstijging gemiddeld ruim 10%. Per saldo bleef de gemiddelde prijsdaling in groep 1 over de hele linie daardoor beperkt tot 1%.

Ook in vrijwel alle supermarkten waar in groep 1 de prijzen

Grafiek 2
 percentage artikelen met
 prijswijziging in groep 1

Grafiek 2a
 gemiddelde prijswijziging groep 1
 in procenten

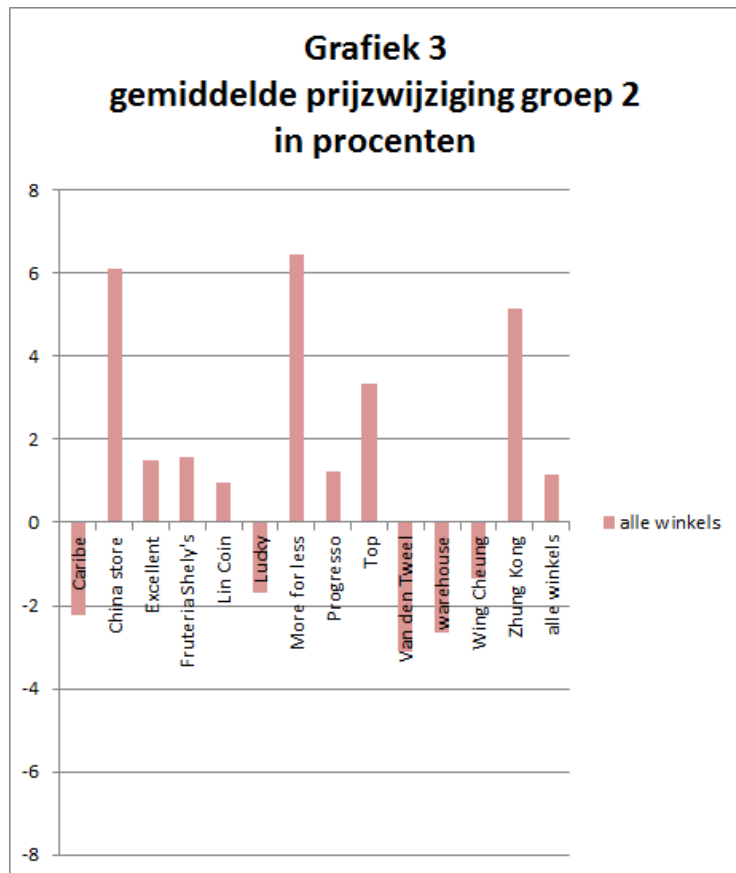

gemiddeld daalden, bleef de gemiddelde prijsdaling ver onder de verwachte prijsdaling van 5,75 procent (zie grafiek 2a). De best presterende supermarkten, Bonaire Warehouse en Van den Tweel kwamen gemiddeld niet verder dan respectievelijk 5,1% en 2,6% prijsdaling in groep 1.

Prijswijzigingen groep 2

In groep 2 zijn in totaal 319 volledige waarnemingen gedaan, gemiddeld 25 per winkel. Zoals eerder opgemerkt fluctueerden de prijzen van groente en fruit sterk. Niet alleen in de tijd, maar er zijn ook grote verschillen per winkel.

In grafiek 3 ziet u de prijswijzigingen in groep 2 per supermarkt. Opvallend is dat de verwachte daling van de gemiddelde prijzen van groente en fruit in de periode bij vier supermarkten enigszins is doorgevoerd, maar dat de gemiddelde prijzen in dezelfde periode bij negen supermarkten nauwelijks zijn gedaald of zelfs zijn gestegen. *Unkobon* heeft signalen gekregen dat dit kan zijn veroorzaakt omdat toeleveranciers de ABB verruiming niet zouden hebben doorberekend in hun verkoopprijzen. Omdat de tussenschakels niet zijn betrokken in dit onderzoek, kan *Unkobon* deze signalen niet beoordelen.

Het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) heeft blijkens publicaties in de kranten samen met de Fundashon Tienda pa Konsumidó (FTpK) vanaf december 2012 eveneens prijswaarnemingen gedaan. Wellicht heeft OLB de toeleveranciers wel in haar onderzoek betrokken. *Unkobon* streeft ernaar om in samenwerking met FTpK deze waarnemingsgegevens te bundelen.

Overigens moet worden opgemerkt dat gemiddelde prijsstijgingen of prijsdalingen per winkel niet zeggen of de prijs van groente en fruit in de ene winkel hoger of lager is dan in de andere winkel. Zo is de prijs van 1 kilo Venezolaanse tomaten

begin februari bij More for Less \$3,10, bij Warehouse \$3.60, bij Van den Tweel \$3.80, bij Caribe \$3,95 en bij twee supermarkten in Rincon respectievelijk \$4,95 en \$5,-.

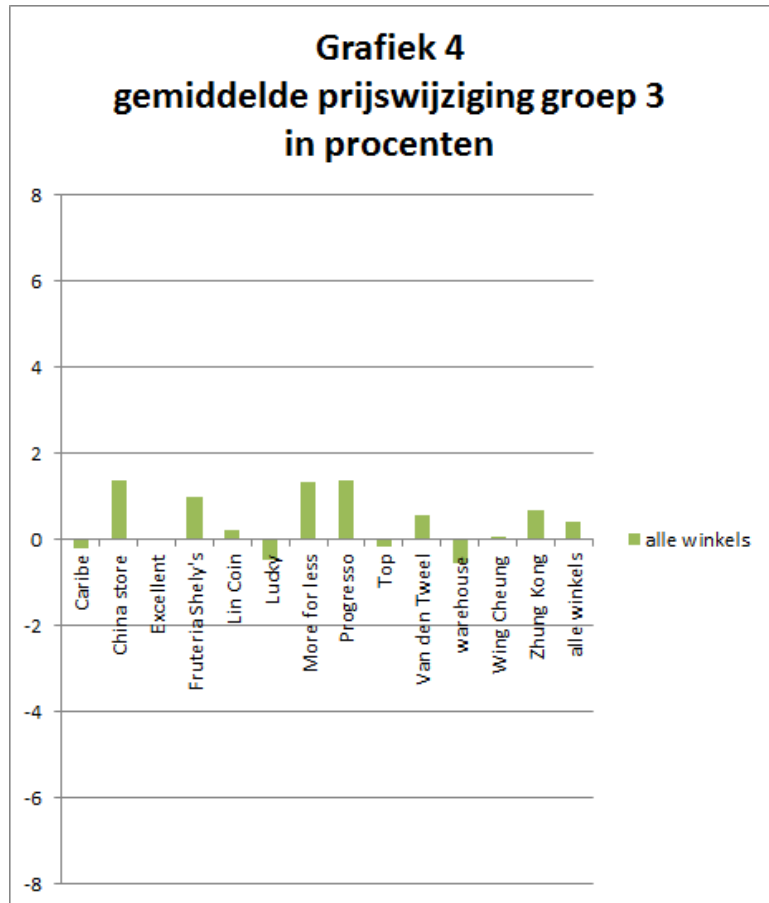
Prijswijzigingen groep 3

In groep 3 is het gemiddelde prijseffect op de eerste levensbehoeften te zien van de wijzigingen van inkooprijzen en van wijzigingen van allerlei kosten. Deze groep bevat artikelen waarvoor de ABB ongewijzigd is gebleven. De prijswijzigingen zijn bij gelijkblijvende marges toe te rekenen aan de factoren genoemd in bijlage 3.

In deze groep zijn in totaal 578 volledige waarnemingen gedaan (gemiddeld 44 artikelen per winkel). Bij ruim driekwart van deze waarnemingen is de prijs gelijk in de waarnemingsperiode gebleven.

Wederom staan tegenover de prijsdalingen bij een deel van het assortiment de prijsstijgingen in een ander deel van het assortiment. Ook in

deze groep vinden we verschillen tussen de winkels. In vier supermarkten zijn de prijzen gemiddeld licht gedaald, en in negen kleinere supermarkten zijn ze iets gestegen. Voor het totaal aan waarnemingen in deze groep was de prijsstijging gemiddeld 0,4%.

Reacties supermarkten

In het kader van hoor en wederhoor heeft *Unkobon* een concept van dit rapport aan alle 13 deelnemende supermarkten verstrekt. Drie supermarkten hebben gereageerd: More for Less, Van den Tweel en Warehouse Bonaire. Naar aanleiding van deze reacties is het conceptrapport op onderdelen aangepast. Daarnaast is het volgende van belang.

Oude voorraden is een van de redenen die worden aangevoerd waarom de ABB verruiming nog niet is doorgevoerd in groep 1. Over deze oude voorraden is nog ABB betaald, en de prijzen worden logischerwijze pas verlaagd als de nieuwe voorraad artikelen van groep 1 zonder ABB in de verkoop komt. Het kan zijn dat deze oude voorraden nog in de schappen lagen toen *Unkobon* na 11 februari 2013 de laatste prijswaarnemingen deed. Echter, de groepen 1 en 2 omvatten uitsluitend levensmiddelen, en dat zijn de producten met de hoogste omzetsnelheid. *Unkobon* kan zich voorstellen dat de kleine supermarkten voor de artikelen in groep 1 een omzetsnelheid hebben die langer is dan 6 weken. De kleine supermarkten kunnen dus een gegronde reden hebben om de ABB verruiming pas na de onderzoeksperiode door te voeren. Dat geldt echter niet voor de grote winkels.

Zeker van de twee grootste supermarkten had *Unkobon* verwacht dat ze de ABB verruiming na zes weken grotendeels in de verkoopprijzen zouden hebben verwerkt. Warehouse Bonaire benadert die verwachting. Van den Tweel (VdT) schreef ons dat alles wat direct ABB vrij binnen is gekomen vanaf 1 januari ook direct in prijs is verlaagd en dat de operatie eind februari, negen weken later, zo goed als klaar was.

Unkobon constateerde echter dat bij VdT na 6 weken 44% van het assortiment in groep 1 in prijs was verlaagd en dat is ruim minder dan de onderzoekers hadden verwacht. *Unkobon* vertrouwt er op dat VdT inmiddels ruim voldoende tijd heeft gehad om de ABB verruiming bij de overige 56% in de verkoopprijzen door te voeren. In een volgende waarnemingsronde zal duidelijk worden in hoeverre dat vertrouwen gerechtvaardigd is.

Van de drie supermarkten die hebben gereageerd op het concept-rapport is More for Less de kleinste. Deze supermarkt berichtte ons dat de eerste container van 2012 pas half februari, dus na de laatste waarnemingen, is binnengekomen. Ook hier zal in een volgende waarnemingsronde hopelijk het effect van de ABB vrijstelling worden geconstateerd. Ook gaf MfL aan dat ze half december tijdelijk te kampen hadden met hogere vervoerkosten omdat ze voor de aanvulling van snel lopende artikelen deelcontainers moesten inschakelen. Deelcontainers zijn aanzienlijk duurder dan complete containers. De artikelen die in december binnenkwamen waren daardoor duurder dan normaal. De container van half februari was volgens MfL weer een complete container met lagere kosten.

Conclusie

Hoewel er per winkel verschillend is omgegaan met de verruimde vrijstelling van de ABB, kan worden geconcludeerd dat geen enkele supermarkt de nieuwe vrijstelling volledig heeft doorberekend in de prijzen. Ondanks de gestegen energiekosten zouden de prijzen uit de groepen 1 en 2 na 1 januari naar verwachting dalen met gemiddeld 5,75% (zie bijlage 3). Deze verwachting is niet uitgekomen. De prijzen in groep 1 daalden over de gehele linie gemiddeld slechts met 1% en die in groep 2 stegen ondanks de vrijstelling van ABB per 1 januari 2013 met gemiddeld 1,2%. De prijzen in groep 3, waar de ABB ongewijzigd bleef, stegen gemiddeld met 0,4%.

Een aantal artikelen waarvoor de vrijstelling is verruimd is weliswaar in prijs verlaagd, maar daar staat tegenover dat van andere artikelen die onder de verruimde vrijstelling vallen, de prijzen zijn verhoogd.

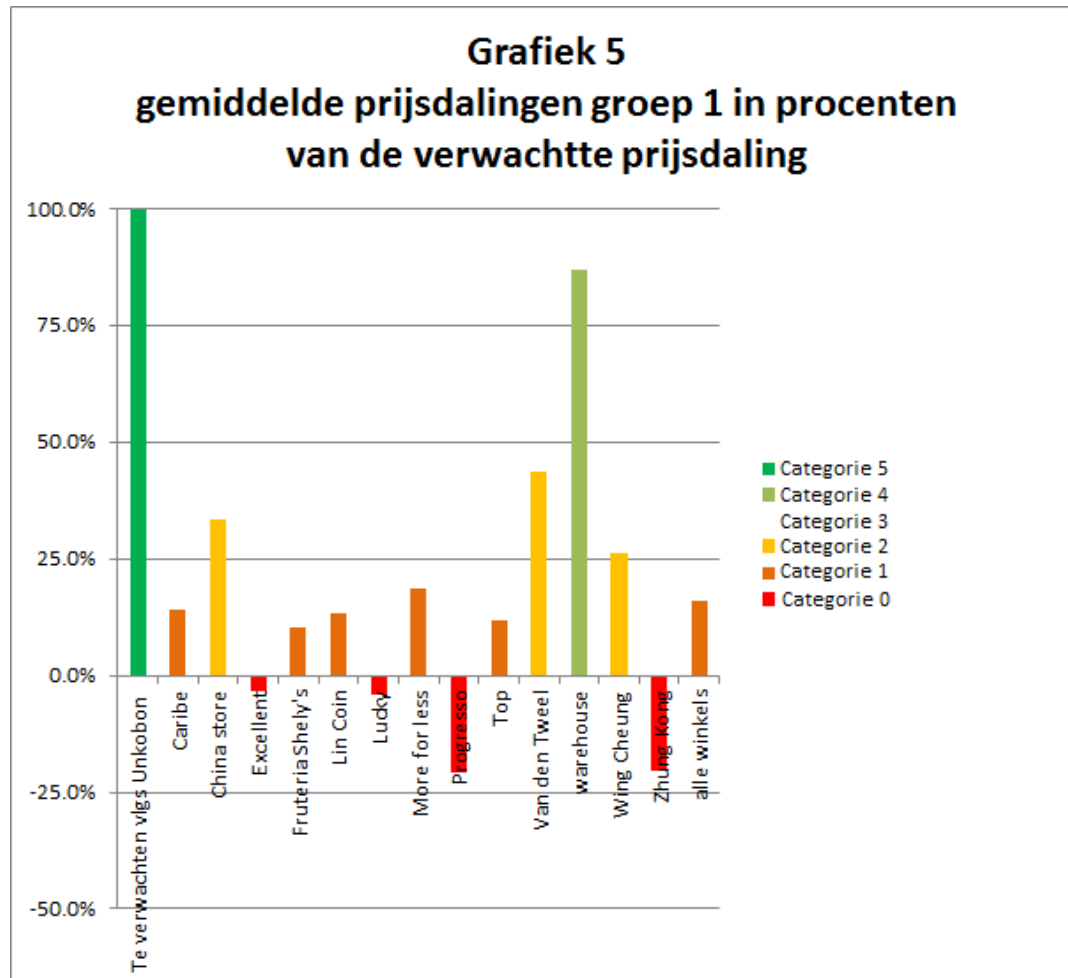
De fluctuaties in de prijzen van groente & fruit maken het lastig om aan de hand van de waarnemingen in groep 2 conclusies te trekken. *Unkobon* richt zich daarom voornamelijk op groep 1 om te bepalen of de verruiming van ABB aan de consument ten goede is gekomen.

Opvallend is dat alle supermarkten, met uitzondering van Warehouse Bonaire, minder dan de helft van het gemeten assortiment in groep 1 in prijs hebben verlaagd. (zie grafiek 2 op blz. 10). In de waarnemingsperiode is door de 13 supermarkten slechts 17% van de verwachte prijsdaling voor het assortiment van groep 1 gerealiseerd.

Voor de kleine supermarkten is niet uit te sluiten dat de omloopsnelheid, zelfs bij de levensmiddelen van groep 1, zodanig laag is dat een groot deel van de waarnemingen nog oude voorraad uit 2012 betreffen waarop bij inkoop nog ABB is betaald. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de lage score van de kleine supermarkten. Bij middelgrote supermarkten wordt dat minder waarschijnlijk en bij grote supermarkten is het onwaarschijnlijk dat de omloopsnelheid zo laag is dat dit een verklaring vormt voor de lage score. Uit een volgende waarnemingsronde zal duidelijk moeten worden of de branche het voordeel van de ABB verruiming alsnog heeft doorgegeven aan de consument.

Om inzichtelijk te maken in hoeverre de supermarkten de ABB verruiming hebben doorgevoerd, hebben we de gemiddelde prijsdaling per supermarkt van het assortiment in groep 1 in 5 categorieën ondergebracht:

Grafiek 5 geeft een beeld van de score per supermarkt.

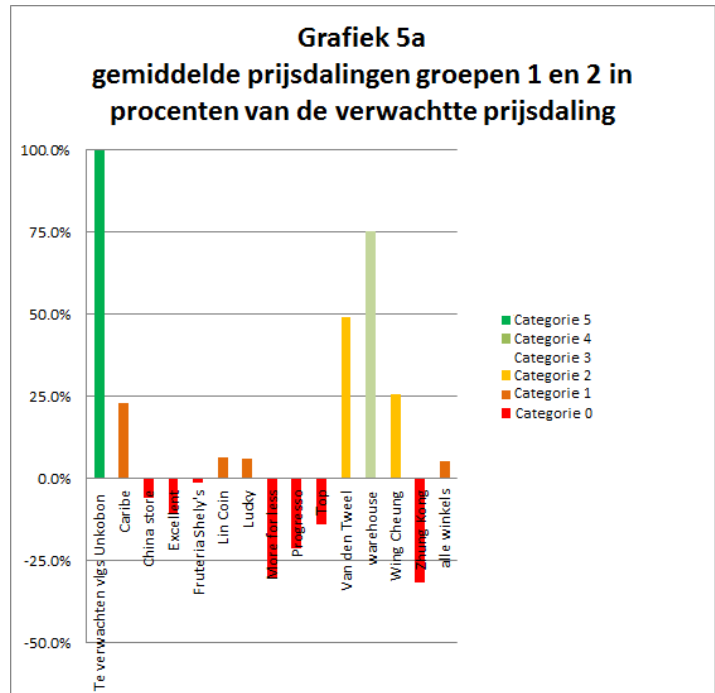
categorie	omschrijving
5	Score 100%: gemiddelde prijsdaling groep 1 is 5,75% of hoger
4	Score 75-100%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 4,3% en 5,75%
3	Score 50-75%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 2,9% en 4,3%
2	Score 25-50%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 1,4% en 2,9%
1	Score 0-25%: gemiddelde prijsdaling groep 1 tussen 0% en 1,4%
0	Score <0%: geen daling maar een gemiddelde prijsstijging in groep 1

5	-
4	Warehouse Bonaire
3	-
2	China Store, Van den Tweel, Wing Cheung
1	Caribe, Fruteria Shely's, More for Less, Lin Coin, Top,
0	Excellent, Lucky, Progresso, Zhung Kong

Geen enkele supermarkt heeft de ABB verlaging volledig doorberekend in de prijzen. Categorie 5 blijft leeg.

Zoals eerder opgemerkt maken de fluctuaties in de prijzen van groente & fruit het lastig om aan de hand van de waarnemingen in groep 2 conclusies te trekken. Voor de volledigheid vindt u in grafiek 5a een beeld van de score per supermarkt voor de groepen 1 en 2 gezamenlijk.

Overigens wordt opgemerkt dat grafieken 5 en 5a en de indeling in categorieën niets zegt over de hoogte van de prijzen in een supermarkt. Bepaalde artikelen kunnen bij de ene winkel nog steeds hoger of lager geprijsd zijn dan in de andere en omgekeerd. Zo kost bijvoorbeeld een pak van 1 lb Camellia red kidney beans bij Zung Kong in Hato \$2.25, bij Warehouse \$2,35 en in Rincon bij China Store \$2,33 en bij Lin Coin \$2.75

Dit onderzoek betreft uitsluitend een beoordeling of de lagere ABB is doorberekend. Voor de beoordeling of de vrijstelling is doorberekend in de verkoopprijzen, hebben we de prijzen van artikelen bij bijvoorbeeld Wing Cheung in november/december 2012 vergeleken met de prijzen van dezelfde artikelen bij Wing Cheung in februari 2013.

Bijlage bij ABB monitor

1. Te verwachten prijswijziging door verruiming vrijstelling ABB per groep

Een ondernemer moet de verkoopprijzen hoger vaststellen dan de inkooprijzen om zijn kosten te dekken en winst te maken. Het verschil tussen de verkoopprijzen en de inkooprijzen noemen we de brutomarge. Voor supermarkten ligt het voor het gehele assortiment gemiddelde brutomarge percentage tussen 21% en 25%.

Voor artikelen waarvoor de ABB m.i.v. 1 januari 2013 wordt vrijgesteld daalt de verkoopprijs bij gelijkblijvende brutomarge percentages niet met 8% maar met 7,4%. Dit komt omdat de inkoopprijs niet met 8% maar met 7,4% daalt. De volgende berekening maakt dit duidelijk.

Berekening prijsdaling ten gevolge van verruiming ABB	met ABB	zonder ABB	verschil
ABB:	8.00%	0.00%	-8.00%
brutomarge	25.00%	25.00%	0.00%
inkoopprijs	10.00	10.00	
ABB	0.80	0.00	
kostprijs inkoop	10.80	10.00	-7.4%
brutomarge	2.70	2.50	-7.4%
verkoopprijs	13.50	12.50	-7.4%

2. ABB-effect op gemiddeld percentage brutomarge

Bovenstaand voorbeeld maakt duidelijk dat bij gelijkblijvende brutomarge percentages, de brutomarge in dollars daalt (in het voorbeeld een daling van \$2,70 - \$2,50 = \$0,20, een daling van 7,4%) De kosten (bijvoorbeeld personeelskosten, huisvestingskosten, energie) die uit deze brutomarge moeten worden betaald, dalen echter niet. Om deze kosten te dekken, zal het gemiddelde brutomarge percentage omhoog moeten. Hoeveel dat omhoog moet is afhankelijk van de vraag of de compensatie uitsluitend plaatsvindt bij de artikelen waarvoor de ABB is verruimd, of bij een ruimer assortiment.

Supermarkten werken met productgroepen waarvoor verschillende brutomarge percentages worden gehanteerd. Als de productgroepen exact de producten met verruimde ABB bevatten, kan de compensatie volledig binnen groepen 1 en 2 plaatsvinden. Als dat ook gebeurt kan het voorbeeld in bijlage 1 van het rapport gevolgd en de marge op een absoluut bedrag van 2,70 worden gehouden. Dan wordt de verkoopprijs na prijsdaling 12,70. Het gemiddelde brutomargepercentage

voor groepen 1 en 2 stijgt met 2% en de te verwachten prijsdaling bedraagt dan 5,9%.

Berekening effect compensatie verminderde brutomarge uitsluitend in groep 1 en 2	met ABB	zonder ABB	verschil
ABB:	8.00%	0.00%	-8.00%
brutomarge	25.00%	27.00%	2.00%
inkoopprijs	10.00	10.00	
ABB	0.80	0.00	
kostprijs inkoop	10.80	10.00	-7.4%
brutomarge	2.70	2.70	0.0%
verkoopprijs	13.50	12.70	-5.9%

De productgroepen zijn waarschijnlijk ruimer dan de groep artikelen waarvoor de ABB vrijstelling is verruimd. Als de compensatie voor de lagere brutomarge bij groepen 1 en 2 voor 1/3 in groep 3 plaatsvindt, zal de brutomarge in groepen 1 en 2 met 2/3 van 2% stijgen en zal in groepen 1 en 2 de prijsdaling 6,4 % bedragen.

Berekening effect compensatie verminderde brutomarge deels in groep 3	met ABB	zonder ABB	verschil
ABB:	8.00%	0.00%	-8.00%
brutomarge	25.00%	26.33%	1.33%
inkoopprijs	10.00	10.00	
ABB	0.80	0.00	
kostprijs inkoop	10.80	10.00	-7.4%
brutomarge	2.70	2.63	-2.5%
verkoopprijs	13.50	12.63	-6.4%

Afhankelijk van de compensatiemethode zal de prijsdaling derhalve tussen 5,9% en 6,4% liggen.

3. Effect van wijzigende inkooprijzen, koersverschillen, WEB-kosten, containerkosten, loonkosten e.d. op de verkoopprijzen

Het spreekt voor zich dat stijgende inkooprijzen bij gelijkblijvende brutomarges tot gevolg hebben dat de verkoopprijzen stijgen. Koersverschillen kunnen een directe invloed hebben op de inkooprijzen, zowel naar boven als naar beneden. Een daling van de inkooprijzen leidt bij gelijkblijvende brutomarges tot lagere prijzen. Ook spreekt het voor zich dat kostenstijgingen zullen moeten worden gedekt uit hogere

brutomarges, die weer leiden tot hogere verkoopprijzen. Kostendalingen kunnen met een vergelijkbare redenering leiden tot lagere verkoopprijzen.

De wijzigingen zijn niet voor alle supermarkten gelijk. Een supermarkt die bijvoorbeeld als gevolg van een daling van de omzet de aankopen niet meer in een hele container, maar in een deel van een container moet vervoeren, ziet zijn transportkosten als percentage van de inkoopwaarde van de goederen flink stijgen. De WEB-kosten in procenten van de omzet zullen ook per supermarkt verschillen.

Het gezamenlijke effect van al deze wijzigingen in de waarnemingsperiode is te zien in groep 3, de groep artikelen waarvan de ABB ongewijzigd is gebleven. Het kan zijn dat naast deze wijzigingen ook de compensatie voor lagere brutomarges in groep 1 en 2 gedeeltelijk in groep 3 heeft plaatsgevonden.

In grafiek 4 op blz. 12 is per winkel te zien wat het gezamenlijke effect van deze wijzigingen per winkel is geweest in de waarnemingsperiode. De wijzigingen in de gemiddelde verkoopprijzen in groep 3 varieerden van -0,6% tot +1,3%. Gemiddeld over alle 13 supermarkten stegen de prijzen in groep 3 met 0,4%.

Bovengenoemde gemiddelde prijsstijging zal een deel van de prijsdalingen die in bijlage 2 zijn toegelicht, te niet doen. Gemiddeld leiden beide effecten voor de groepen 1 en 2 tot een verwachte prijsdaling tussen 5,5% en 6%. (5,9%-0,4% resp. 6,4%-0,4%).

Unkobon gaat in dit rapport uit van een te verwachten prijsdaling van 5,75% voor groepen 1 en 2.

4. Selectie waarnemingen op betrouwbaarheid

Een complicerende factor bij de waarnemingen was dat veel artikelen regelmatig uitverkocht zijn in afwachting van een nieuwe container/levering. Hierdoor ontstaan gaten in de waarnemingsrondes die de betrouwbaarheid van de waarnemingen kunnen beïnvloeden.

Als er in een van de twee waarnemingsrondes geen enkele waarneming is gedaan in de twee bezoeken van die ronde, viel de waarneming af bij gebrek aan vergelijkingsgegevens (onvolledige waarneming). Maar als er bijvoorbeeld in een ronde slechts één waarneming kon worden gedaan omdat het artikel niet meer aanwezig was tijdens het controlebezoek, is een aparte betrouwbaarheidscontrole verricht. Op deze wijze zijn gemeten prijswijzigingen, die naar alle waarschijnlijkheid het gevolg waren van onjuistheden in de waarnemingen, niet meegenomen in de resultaten.

Desondanks kunnen er incidenteel fouten zijn gemaakt. Unkobon heeft geconstateerd dat dankzij de gevolgde procedure, eventuele incidentele fouten de betrouwbaarheid van uitkomsten van het onderzoek niet noemenswaard zullen beïnvloeden.

Bonaire, 4 april 2013

Consumentenbond **Unkobon**

Postbus 194 | Bonaire | Caribisch Nederland

Tel: +599 717 4318 | Fax: +599 717 4518

Email: info@consumentenbonaire.com

Website: www.ConsumentenBonaire.com

Facebook: ConsumentenBonaire | Twitter: @ConsumentenBonaire